

Innledning

Regjeringen har sendt forslag til ny boklov ut på høring med frist 18. november 2022.

Trondheim kommune støtter forslaget til ny boklov med dets intensjon om å sikre mangfoldet og bredden av norsk litteratur, skjønnlitteratur såvel som faglitteratur på bokmål, nynorsk og de samiske språkene. Gjennom å styrke norsk språkpolitikk, vil bokloven også bidra til å ivareta formålet med språkloven. En boklov vil i tillegg bidra til en bærekraftig balanse mellom aktørene i litteraturfeltet. Og vel så viktig sikrer bokloven innbyggerne lik tilgang til litteratur i hele landet.

Trondheim kommune er videre glad for at bibliotekene har fått en såpass stor plass i forslaget. Det er viktig å synliggjøre bibliotekenes bidrag til det litterære systemet. Forslaget til boklov skaper en forutsigbarhet i et kultur- og litteraturfelt i endring, hvor også bruken av litteratur er i stor endring.

Vurdering

Trondheim kommune mener det er særlig to punkter i forslaget til ny boklov som er av betydning for bibliotekene. Det ene handler om den såkalte bibliotekrabatten, mens det andre handler om plikten til å tilby og levere digitale lydbøker. Begge disse punktene spiller en stor rolle for hvilket utvalg av litteratur folkebiblioteket kan tilby innbyggerne.

Bibliotekrabatten

Departementets forslag om å videreføre muligheten for å gi rabatter til sluttkunde og dermed videreføre rabatten på 20% til bibliotekene er svært viktig. Kommunen ser forslaget som en anerkjennelse av det viktige arbeidet folkebiblioteket gjør ved å formidle norsk litteratur og nye norske forfatterstemmer. Dersom rabatten på 20% skulle bortfalle ville biblioteket ikke kunne kjøpe inn det antallet bøker som kjøpes inn i dag. Som konsekvens ville bredden i samlingene blitt mindre, og ventetiden på nyheter ville blitt lengre for lånerne. Trondheim kommune er svært fornøyd med at bibliotekrabatten foreslås videreført, noe som er med på å sikre et bredt tilbud av litteratur til lånerne. Kommunen ber departementet vurdere en ytterligere økning av rabatten. Større rabatt gir økt handlingsrom for bibliotekene til innkjøp av norsk litteratur.

Bokhandlere har i dag inntil 12,5 % rabatt på kjøp av nyheter. Departementet foreslår i høringsnotat at denne fjernes. Så lenge rabatten for bibliotek og læremidler består, vil ikke dette ha stor betydning.

Trondheim kommune har rammeavtale med BS Undervisning på innkjøp av trykte og digitale læremidler. Avtalen omfatter også skolebibliotek og innkjøp fra andre enheter, f.eks. barnehager. For bokgruppe 1 (skolebøker) opereres det med to perioder for innkjøp - Hovedperiodene vår (mai-juni) og høst (november-januar), hvor det gis 14 % rabatt, og suppleringsperioder mellom disse, hvor det gis 5 % rabatt på innkjøp. Skolene gjennomfører majoriteten av innkjøp i hovedperiodene. Skolebibliotek og andre enheter gis 20 % rabatt på resterende bokgrupper, med unntak av bokgruppe 8, som gir 10 % rabatt på innkjøp. Digitale læremidler og læringsressurser, inkludert e-bøker, omfattes ikke av disse rabattene. I stedet gis 8 % rabatt hele året.

Leveringsplikt på digitale bøker

Det er vesentlig at bibliotekene sikres samme tilgang til trykte og digitale litteraturutgivelser, herunder både e-bøker og e-lydbøker, slik det er fremmet i lovforslaget. Dette er en forutsetning for bibliotekenes bidrag til å fremme og formidle den norske litteraturen for alle.

Uten leveringsplikt risikerer bibliotekene at ulike medier ikke gjøres tilgjengelig gjennom bibliotekene. Når litteratur formidles i nye formater, må bibliotekene sikres at disse formatene også blir tilgjengelig på alle landets bibliotek. Det har tatt lang tid for bibliotekene å få tilstrekkelig tilgang til e-lydbøker. Et for dårlig tilbud kan på sikt true bibliotekene og gjøre de mindre relevante.

Det er vesentlig at digitale utgivelser blir tilgjengelig for bibliotek uavhengig av kommersielle løsninger hos leverandører og forhandlere. Dagens utlånsmodeller har tydeliggjort behovet for eksemplarsalg. Det må være leveringsplikt også for eksemplarsalg.

Bibliotekene må kunne styre egen samling og drive en faglig god samlingsutvikling basert på enkeltteksemplarer. Bibliotekene låner ut enkeltteksemplarer i dag og det ønskes også fremover. Bibliotekene driver ingen strømmetjeneste og utgjør således ingen konkurrent til de kommersielle strømmetjenestene. Bibliotekenes muligheter til å gi et godt tilbud for e-medier vil fortsatt avhenge av utlånsmodeller, avtaler, formidlingsløsninger og ikke minst bibliotekenes innkjøpsbudsjetter.

Reguleringene som skal gis i forskrift for rabatter til bibliotek og for modeller for salg, bruk og prissetting av e-bøker og e-lydbøker i bibliotek, vil bli avgjørende for bredden i tilbudet bibliotekene i praksis vil kunne gi. Det samme gjelder hvor gode og compatible løsninger for kjøp og bruk av e-formatene som tilbys bibliotek og publikum vil være. Tjenesteløsninger for dette reguleres ikke i lovforslaget. Men forslaget legger til rette for at det skal være mulig for bibliotek og kunder å kjøpe enkeltteksemplarer av e-medier som omfattes av loven, og at disse ikke kan «låses inne» hos bestemte leverandører og kommersielle strømmetjenester. Dette blir en viktig regulering for tilgang til e-medier på tvers av leverandører og forhandlere.

Et sentralt punkt i høringsnotatet er at det må inngås egne avtaler mellom partene om pris og utlånsmodell for utlån av digitale lydbøker i bibliotek. Dette er i prinsippet en fortsettelse av gjeldende praksis. Bibliotekene hadde vært tjent med noen sterkere signaler som ga bibliotekene en sterkere rolle som part.

Når det gjelder § 6 Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker foreslår Trondheim kommune at det tas inn et ledd som understreker leverandørenes ansvar for å levere e-bøker også til bibliotekene, samt en forskrift med skissering av en pris- og utlånsmodell.

I § 7 Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker, støtter kommunen departementets forslag om at leveringsplikten for lydbøker også skal gjelde for levering av lydbøker til folkebibliotek. Med hensyn til egne avtaler mellom partene om pris og utlånsmodell for digitale lydbøker i bibliotek er det ønskelig å få en minimumsløsning inn i forskriften slik at bibliotekene er sikret en avtale som er kostnadmessig levedyktig.

Fastprisperioden

Kommunen gir støtte til en fastprisperiode for bøker på 12 måneder, en periode som gir god oversikt for kunder, bibliotek og øvrige aktører i bokmarkedet.

Andre kommentarer

Det støttes at utgivelser på samiske språk blir regulert i loven på samme måte som for norsk språk.

Det støttes at lærebøker for høyere utdanning inngår i lovens virkeområde.

Lærebøker for grunnskole og videregående opplæring er utelatt fra §3 Lovens virkeområde.

Kommunen mener at det bør tas grep for å sikre salg av enkelteksemplar til en lavere pris eller på annet vis lette tilgangen til bøker for elever som ikke er inkludert i et skoleløp. Dette fordi dagens marked gjør at privatister som står uten tilgang til bøker gjennom en abonnementsordning må kjøpe bøker til en uforholdsmessig høy pris.

Et annet forslag er å utvide ordningen til å dekke innkjøp av litteratur til flere skolebibliotek. Prøveordningen av innkjøp til en del skoler har vist seg svært vellykket. Leselyst utvikles når barn og unge har bøker de faktisk har lyst til å lese. Innkjøpsbudsjettet til det enkelte skolebiblioteket er avgjørende for å skape leselyst. Ved å ha en god boksamling i skolen sikrer man alle barn tilgang, uavhengig av om foreldrene tar med seg barna på folkebiblioteket eller ikke. Et stort nok antall bøker med variert innhold, er en nøkkel for å oppnå leselyst.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB)

Kommunen støtter forslaget om at alt som gis ut gjennom fra innkjøpsordningen skal være tilgjengelig på lyd gjennom NLB for alle som har rett på tilrettelagt litteratur. Kommunen støtter departementets ønske om å legge til rette for utveksling av lydbøker mellom forlagene og enheter som Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, slik at samfunnets ressurser til lydbokproduksjon brukes effektivt og at lydbøker kommer både ordinære kunder og personer som har rett på tilrettelagt litteratur, til gode.

På vegne av Trondheim kommune

Jannicke Røgler
biblioteksjef